

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

એ. કુમાર

વિ.

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા

ઓક્ટોબર ૧૧, ૧૯૯૬

[બી. પી. જેવન રેડ્ડી અને કે. એસ. પરીપૂરનન, જેજે.]

કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨-કલમ ૧૨૪-ચીજવસ્તુઓનો આયાત-ખોટું વર્ણન-જમી અને ઇંડ-પોર્ટ ટ્રસ્ટ, ખરીદનાર અને આવકવેરાના વિભાગના દાવાઓનો અવકાશ-આયાતી ચીજવસ્તુઓના હરાજના વેચાણ માટેના નિર્દેશો-ફિક્સ્ડ ડિપોઝિટમાં રાખવાની આવક-પોર્ટ ટ્રસ્ટ અને આવકવેરાના વિભાગને ચુકવણી માટે નિર્દેશો-સંબંધિત બેંકના અધિકારીઓએ છેતરપિંડીમાં પક્ષ સાથે સાંઠગાંઠ કરી છે કે કેમ તે તપાસવા અને શોધવા માટે રિઝર્વ બેંકને સોંપવામાં આવી-જે વ્યક્તિઓની સામે આવકવેરાના વિભાગે છેતરપિંડી, છળકપટ વગેરેનો

આરોપ લગાવ્યો હોય તેમને જારી કરવામાં આવેલી સૂચનાઓ.-
આવકવેરાનો કાયદો, ૧૯૬૧-કલમ ૧૩૨-એ.

"ખામીયુક્ત સ્ટેઈનલેસ સ્ટીલ વર્તુળો" ની મંજૂરી માટે એક પેઢી દ્વારા કેટલાક બિલ ઓફ એન્ટ્રી દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા.આ પેઢી આઈ. એસ. સી. એક 'કે' ની માલિકીની પેઢી હોવાનું કહેવાય છે.કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓ દ્વારા તપાસ કરવામાં આવી ત્યારે જાણવા મળ્યું હતું કે આયાતી માલ ઉચ્ચ ગુણવત્તાનો હતો, જ્યારે આયાતકારનું લાઈસન્સ માત્ર "ખામીયુક્ત સ્ટેઈનલેસ સ્ટીલ વર્તુળો" ના સંદર્ભમાં હતું.એવું પણ જાણવા મળ્યું હતું કે આયાત લાઈસન્સ પણ આઈ. એસ. સી. અથવા તેના માલિકની તરફેણમાં કાયદેસર રીતે ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યું ન હતું.કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ની કલમ ૧૨૪ હેઠળ કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી, જેમાં ઉપરોક્ત માલની જમી અને ઇંડ વસૂલવાની દરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી.અપીલકર્તાએ તેની માન્યતાને પડકારતી હાઈકોર્ટમાં રિટ પિટિશન દાખલ કરી હતી.તેમણે પોર્ટ ટ્રસ્ટ દ્વારા નિર્ધારિત "દરોનું પ્રમાણ" ગેરબંધારણીય હોવાનું જાહેર કરવા માટે આ અદાલત સમક્ષ રિટ અરજી પણ દાખલ કરી હતી.તેમણે દિલ્લી હાઈકોર્ટ સમક્ષ રિટ અરજીઓ પણ દાખલ કરી હતી, જેમાં આવકવેરાના કાયદાની કલમ ૧૩૨-એ હેઠળ પસાર કરાયેલા આદેશને પડકારવામાં આવ્યો હતો, જેમાં કસ્ટમ વિભાગ પાસે પડેલા માલને જપ્ત કરવાની દરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી અને તેમના દ્વારા આયાત કરેલા માલના કસ્ટમ્સ ડ્યુટી અને

મૂલ્યાંકનના દર પર સવાલ ઉઠાવવામાં આવ્યા હતા.આ બંને રિટ અરજીઓને હાઈકોર્ટ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

આ અદાલત સમક્ષ અપીલ/રિટ કાર્યવાહીમાં, તે ધ્યાનમાં આવ્યું હતું કે વિવિધ અસરગ્રસ્ત પક્ષો દ્વારા 'કે' સામે સંખ્યાબંધ માંગણીઓ અને કાર્યવાહી બાકી હતી.આ હરીફ દાવાઓને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અદાલતે હરાજી દ્વારા આચાતી ચીજવસ્તુઓના વેચાણ અને વેચાણની આવકને બેંકમાં ફિક્સ્ડ ડિપોઝિટમાં મૂકવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.

'કે' ના ત્રણ નિવેદનો આ અદાલતના ધ્યાનમાં લાવવામાં આવ્યા છે, જેમાં તેમણે ઇનકાર કર્યો હતો કે તેમને આઈ. એસ. સી. સાથે અથવા માલની આચાત સાથે કોઈ લેવાદેવા નથી.ભારત સંઘ વતી દાખલ કરવામાં આવેલા પ્રતિ-સોગંદનામામાં પણ એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે અરજદાર-અપીલકર્તા માત્ર પગારદાર કર્મચારી હતો અને તેની પાસે સંબંધિત માલની આચાત કરવાના સાધનો નહોતા અને તેણે તેના નિયોક્તા 'વી' ના કહેવા પર સંબંધિત કાગળો પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.

પોર્ટ ટ્રસ્ટના વકીલે જણાવ્યું હતું કે પોર્ટ ટ્રસ્ટ ડિમરેજ ચાર્જ માટે ચોક્કસ રકમ મેળવવા માટે હકદાર છે, બેંકના વકીલે જણાવ્યું હતું કે બેંકે તેની બાકી રકમની વસૂલાત માટે દાવો દાખલ કર્યો છે.

હરાજીમાં ઉપરોક્ત આચાતી માલના ખરીદનારના વકીલે પણ ત્રણ મુદ્દાઓ પર દાવો રજૂ કર્યો હતો, એટલે કે., (૧) વેચાણની પુષ્ટિ કરવામાં અને તેને માલ પહોંચાડવામાં અતિશય વિલંબ થયો હોવાથી, તે

બંધ કરવામાં આવેલા સમયગાળા માટે કહેવાતા બાકી નાણાં પર વ્યાજ મેળવવા માટે હકદાર હતો; (૨) તે ડિમરેજ ચાર્જની ભરપાઈ મેળવવા માટે હકદાર હતો; અને (૩) તે તેના દ્વારા ચૂકવવામાં આવેલા વેચાણવેરાની ભરપાઈ કરવા માટે પણ હકદાર હતો.

અપીલ અને રિટ અરજીઓનો નિકાલ કરતા, આ અદાલતે

ઠરાવ્યું કે ૧.૧.૧૯૭૭માં માલના ખરીદનારના દાવાઓ સ્વીકાર્ય નથી કારણ કે તેઓ કહી શકતા નથી કે વિવાદીત માલ વેચાણ-મુદ્દો અથવા ખરીદી-મુદ્દો પર કરપાત્ર હતો કે નહીં.તેઓ ૧૯૭૭ના વેચાણની શરતો અને નિયમો આ અદાલતના ધ્યાનમાં લાવવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા.તેઓ આ અદાલતને સંતોષવામાં પણ નિષ્ફળ ગયા કે શા માટે વેચાણવેરાનો બોજ તેના પર પસાર થઈ શક્યો નહીં.તેથી વેચાણવેરાની ભરપાઈ માટેનો તેનો દાવો નકારી કાઢવામાં આવે છે.અર્નેષ્ટના નાણાં પરના વ્યાજ માટેનો દાવો કાયદામાં પણ એટલો જ બિનટકાઉ છે.તે એ સમજાવવામાં પણ નિષ્ફળ રહ્યું હતું કે કયા સંજોગોમાં ડિમરેજનો ચાર્જ કરવામાં આવ્યો હતો.તે મુજબ અર્નેષ્ટની રકમ પરના વ્યાજ માટેના તેના દાવાને નકારી કાઢવામાં આવે છે.[૫૮૬-બી-ડી]

૨. પોર્ટ ટ્રસ્ટનો દાવો ન્યાયી અને યોગ્ય હોવાનું જણાયું છે. સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા, મદ્રાસ પાસે પડેલી ૧૯૭૭ની વેચાણની આવકમાંથી ચૂકવણી કરવી પડશે.[૫૮૬-એફ]

૩. આવકવેરાના વિભાગના દાવાને ન સ્વીકારવાનું કોઈ કારણ નથી.આ માટે કુલ રૂ. ૧,૨૩,૮૬,૫૯૧ આવકવેરાના કમિશનર, મદ્રાસને આકારણી વર્ષ ૧૯૮૨-૮૩ અને ૧૯૮૩-૮૪ માટે 'કે' માંથી બાકી રહેલા કરવેરાના દાવા માટે ચૂકવવામાં આવશે.[૫૮૬-જી]

૪. ઉપરોક્ત રકમની ચુકવણી કર્યા પછી, બાકીની રકમ ભારતીય સ્ટેટ બેંક, મદ્રાસ પાસે રહેશે.[૫૮૭-એ]

૫. જો કે, કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓ ૧૫/૧૬ ઓક્ટોબર, ૧૯૮૨ ના રોજ કારણદર્શક નોટિસ અનુસાર તાત્કાલિક અંતિમ આદેશો પસાર કરવા માટે સ્વતંત્ર રહેશે.આયાતી ચીજવસ્તુઓ વેચાઈ ગઈ છે તે હકીકત હોવા છતાં જમીના આદેશો પસાર કરવા માટે તેઓ હકકદાર રહેશે.જો તેઓ જમીનો આદેશ આપે છે, તો બેંકમાં પડેલી રકમની બાકી રકમ તેમને ચૂકવવામાં આવશે.[૫૮૭-બી . સી]

૬. સુનાવણી દરમિયાન, લક્ષ્મી વિલાસ બેંકે 'કે' વતી ધિરાણ પત્રો બહાર પાડવાનું પસંદ કર્યું, જે માત્ર ઓછા પગારવાળા કર્મચારી અને કોઈ સાધન વિનાની વ્યક્તિ છે.બેંકના કેટલાક અધિકારીઓ સામે સાંઠગાંઠ અને છેતરપિંડીના આક્ષેપો પણ છે.ભારતીય રિઝર્વ બેંકને વિનંતી કરવામાં આવે છે કે તે આ બાબતની તપાસ કરે અને તે નક્કી કરે કે આ કેસમાં કોઈ અનિયમિતતા થઈ છે કે કેમ અને જો એમ હોય તો, અધિકારીઓને ઓળખે અને બેંકને તેમની સામે જરૂરી શિસ્તની કાર્યવાહી કરવા નિર્દેશ આપે.[૫૮૭-સી-ડી, ૫૮૮-એ, ૫૮૯-એ]

૭. આવકવેરાના વિભાગે તેમના દ્વારા નામાંકિત વ્યક્તિઓ વિરુદ્ધ ચોક્કસ નિર્દેશો માટે વિનંતી કરી છે.ન્યાયના હિતોની માંગ છે કે આ વ્યક્તિઓને આ અદાલત સમક્ષ સાંભળવામાં આવે કે કેમ તે નક્કી કરી શકાય કે તેમના દ્વારા કથિત છેતરપિંડી, છળકપટ વગેરે માટે તેમની સામે કોઈ નિર્દેશ આપવાની જરૂર છે કે કેમ.તદનુસાર તેમને નોટિસ જારી કરવામાં આવે છે.[૫૮૯-C]

મૂળ અધિકારક્ષેત્ર ૧૯૮૩ની રિટ પિટિશન (સી) નંબર ૨.

(ભારતના બંધારણની અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળ.)

અપીલકર્તા/અરજદાર માટે ઈ. આર. કુમાર, પી. એચ. પારેખ અને એન. ડી. ગર્ગ.

પ્રતિવાદીઓ માટે એમ. ગૌરીશંકર મૂર્તિ, એસ. એન. તેરડોલ, એ. ટી. એમ. સંપત, એમ. કિશ-નામૂર્તિ, સુશ્રી એચ. વાહી, એચ. જે. પ્રતિવાદીઓ માટે પરિહાર, બાલકૃષ્ણાન અને ટી. એલ. ગર્ગ.

કોર્ટનો ચુકાદો

બી.પી.જીવન રેડ્ડી,જે. આ રિટ અરજીઓ અને અપીલ ઘટનાઓનો એક વિચિત્ર સમૂહ પ્રગટ કરે છે.

આ રિટ પિટિશન અને અપીલ ઘટનાઓનો એક વિચિત્ર સમૂહ પ્રગટ કરે છે.

૧૧ મે, ૧૯૮૨ના રોજ અથવા તેની આસપાસ ઈન્ડિયન સ્ટીલ કોર્પોરેશન, ૧૯, સેમ્બુડોસ સ્ટ્રીટ, મદ્રાસ-૧ દ્વારા "ખામીચુકત

સ્ટેઈનલેસ સ્ટીલ વર્તુળો" ની મંજૂરી માટે બિલ ઓફ એન્ટ્રી દાખલ કરવામાં આવી હતી.ઇન્ડિયન સ્ટીલ કોર્પોરેશન "એ.કુમાર" ની માલિકીની સંસ્થા હોવાનું કહેવાય છે.કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓ દ્વારા તપાસ કરવામાં આવી ત્યારે જાણવા મળ્યું હતું કે આયાત કરાયેલ માલ ઉચ્ચ ગુણવત્તાનો હતો અને આયાતકારે ખામીયુક્ત જાહેર કર્યો હતો તેવો નહોતો.આયાતકારનું લાઇસન્સ માત્ર "ખામીયુક્ત સ્ટેઈનલેસ સ્ટીલ વર્તુળો" ના સંદર્ભમાં હતું.એવું પણ જાણવા મળ્યું હતું કે આયાતનું લાઇસન્સ સ્ટીલ કોર્પોરેશનની તરફેણમાં કાયદેસર રીતે ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યું ન હતું.કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ની કલમ ૧૨૪ હેઠળ ૧ ઓક્ટોબર, ૧૯૮૩ના રોજ કારણદર્શક નોટિસ બહાર પાડવામાં આવી હતી, જેમાં ઉપરોક્ત માલની જમી અને દંડ વસૂલવાની દરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી.કારણદર્શક નોટિસ મળ્યા પછી તરત જ, એ.કુમાર એ તેની માન્યતાને પડકારતી ૧૯૮૩ની રિટ પિટિશન સી નંબર ૨ આ અદાલતમાં દાખલ કરી હતી.

૧૯૮૨ની અન્ય એક રિટ પિટિશન સી નંબર ૮૧૬૮ પણ આ અદાલતમાં મદ્રાસ પોર્ટ ટ્રસ્ટ દ્વારા નિર્ધારિત "દરોનું પ્રમાણ" ગેરબંધારણીય છે અને પોર્ટ ટ્રસ્ટને ઉપરોક્ત દરના પ્રમાણ અનુસાર ચાર્જ વસૂલતા અટકાવવા અને અટકાયત પ્રમાણપત્ર જારી કરવા માટે પણ જાહેર કરવા માટે દાખલ કરવામાં આવી હતી.

એ.કુમાર એ દિલ્હી હાઈકોર્ટમાં ૧૯૮૨ની રિટ પિટિશન (C) નંબર૨૬૮૯ પણ દાખલ કરી હતી, જેમાં મદ્રાસ ખાતે કસ્ટમ સત્તાવાળાઓ પાસે પડેલો માલ જપ્ત કરવાની દરખાસ્ત કરતી આવકવેરાના કાયદાની કલમ ૧૩૨- એ હેઠળ ૧૯ જૂન, ૧૯૮૨ના રોજ પસાર કરાયેલા આદેશને પડકારવામાં આવ્યો હતો.આ રિટ અરજી ૧૬ ઓગસ્ટ, ૧૯૮૨ના રોજ ફગાવી દેવામાં આવી હતી, જેની સામે તેમણે ૧૯૮૪ની સિવિલ અપીલ નંબર૧૬૯૩ પસંદ કરી હતી.

એ.કુમારે એ દિલ્હી હાઈકોર્ટમાં વધુ એક રિટ પિટિશન દાખલ કરી હતી, જે ૧૯૮૨ની રિટ પિટિશન સી નંબર૧૮૧૨ હતી, જેમાં તેમણે આયાત કરેલા માલના કસ્ટમ્સ ડ્યુટી અને મૂલ્યાંકનના દર પર સવાલ ઉઠાવ્યા હતા.આ રિટ પિટિશનને દિલ્હી હાઈકોર્ટ દ્વારા પણ ફગાવી દેવામાં આવી હતી, જેની સામે તેમણે ૧૯૮૪ની સિવિલ અપીલ નંબર૧૬૯૪ દાખલ કરી છે.

એવું લાગે છે કે એ.કુમાર વિરુદ્ધ સંખ્યાબંધ માંગણીઓ અને કાર્યવાહી બાકી હતી અથવા લેવામાં આવી રહી હતી.આવકવેરાની બાકી રકમ માટે આવકવેરાના વિભાગનો મોટો દાવો હતો.મદ્રાસ ફોર્ટ ટ્રસ્ટ પાસે તેના ડિમરેજ ચાર્જ માટે દાવો હતો જે પણ નોંધપાત્ર હતા.લક્ષ્મી વિલાસે એવો દાવો પણ રજૂ કર્યો હતો કે તેણે ઉપરોક્ત આયાતને નાણાં પૂરા પાડ્યા હોવાથી તે ચૂકવણી કરવા માટે હકદાર છે.આ હરીફ દાવાઓને ધ્યાનમાં રાખીને આ અદાલતે ૨૧ જૂન, ૧૯૮૩ના રોજ આદેશો પસાર કરીને આયાતી ચીજવસ્તુઓના વેચાણનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.તે હેતુ માટે તેણે

ત્રણ સંયુક્ત રીસીવરોની નિમણૂક કરી હતી. શ્રી જયરામન, કસ્ટમ્સના અધિક કલેક્ટર, મદ્રાસ, શ્રી શ્રીધરન, ડેપ્યુટી જનરલ મેનેજર, લક્ષ્મી વિલાસ બેંક, મદ્રાસ અને શ્રી રાજશેખરન, ડેપ્યુટી ટ્રાફિક મેનેજર [વાણિજ્યિક] મદ્રાસ પોર્ટ ટ્રસ્ટ. સંયુક્ત રીસીવરોએ ૨૭ જુલાઈ, ૧૯૮૩ના રોજ હરાજી દ્વારા માલનું વેચાણ કર્યું હતું અને આ અદાલતના નિર્દેશ મુજબ, સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા, મુખ્ય શાખા, મદ્રાસમાં ફિક્સ્ડ ડિપોઝિટ તરીકે [એક કરોડ સત્તાવીસ લાખ રૂપિયાની રકમમાં] વેચાણની આવક જમા કરાવી હતી. ત્યારથી આ રકમ બેંકમાં પડેલી છે. ૮ મે, ૧૯૮૬ના રોજ વ્યાજ સાથે કુલ રકમ રૂ. ૩,૮૮,૪૪,૯૨૯/- હતી. આજની સ્થિતિ અનુસાર, તે ચોક્કસપણે ચાર કરોડ રૂપિયાથી વધુ છે.

જ્યારે આ બાબતો ૮ ઓક્ટોબર, ૧૯૮૬ના રોજ સુનાવણી માટે આવી ત્યારે અરજદાર-અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ શ્રી પી.એચ.પારેખ દ્વારા જણાવવામાં આવ્યું હતું કે વારંવાર પત્રો અને રીમાઈન્ડર્સ હોવા છતાં, એ.કુમાર તેમને જવાબ આપતો નથી અને તેથી, તેમની પાસે આ તમામ બાબતોમાં કોઈ સૂચનાઓ આપેલ નથી તે રીપોર્ટ કરવા સિવાય કોઈ વિકલ્પ નથી. અમે કસ્ટમ વિભાગ માટે, મદ્રાસ પોર્ટ ટ્રસ્ટ માટે, લક્ષ્મી વિલાસ બેંક માટે અને મેસર્સ મદ્રાસ એજન્સીઓ માટે વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા છે, જેઓ ઉપરોક્ત જાહેર હરાજીમાં ઉપરોક્ત માલના ખરીદદારો છે.

એ.કુમાર ના ત્રણ નિવેદનો અમારા ધ્યાનમાં લાવવામાં આવ્યા છે.એક ૧૦ જૂન, ૧૯૮૩ના રોજ આવકવેરાના કાયદાની કલમ ૧૩૧ હેઠળ નોંધાયેલું નિવેદન છે.આ નિવેદન ૧૯૮૪ની સિવિલ અપીલ નંબર ૧૬૯૩ માં આવકવેરાના વિભાગ દ્વારા દાખલ કરાયેલ ૧૯૮૩ના સી.એમ.પી.નંર ૭૨૯૯ ના જોડાણ તરીકે દાખલ કરવામાં આવ્યું છે.આ નિવેદનમાં, એ.કુમારે જણાવ્યું હતું કે તે માત્ર એક હજાર રૂપિયાના પગાર પર વિનોદ કુમાર ડિડવાનિયાનો કર્મચારી છે અને તે નમ્ર મૂળનો માણસ છે અને વ્યવહારીક રીતે તેના પાસે કોઈ પૈસા નથી.તે શ્રીલંકાનો નાગરિક છે.તેમણે જણાવ્યું હતું કે તેમને ભારતીય સ્ટીલ કોર્પોરેશન સાથે કોઈ સંબંધ નથી અને તેઓ કોઈ પણ રીતે તેના વ્યવસાય સાથે સંબંધિત નથી.તેમણે જણાવ્યું હતું કે તેમણે તેમના નોકરીદાતા વિનોદ કુમાર ડિડવાનિયા અને દીન દયાલ ડિડવાનિયાના નિર્દેશ મુજબ વિવિધ સોગંદનામા, અરજીઓ અને દસ્તાવેજો પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.તેમણે આ વાતને નકારી કાઢી હતી કે તેઓ ઇન્ડિયન સ્ટીલ કોર્પોરેશનના માલિક છે.તેમણે લક્ષ્મી વિલાસ બેંકમાં તેમના નામે રાખેલા કેટલાક ખાતાઓ વિશે કોઈ માહિતી હોવાનો ઇનકાર કર્યો હતો.તેમણે કોઈ પણ માલની આયાતના સંબંધમાં કોઈ પણ દસ્તાવેજ પર હસ્તાક્ષર કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો.ટૂંકમાં કહીએ તો, તેમણે નકારી કાઢ્યું હતું કે તેમને ઉપરોક્ત વસ્તુ સાથે અથવા ઉપરોક્ત આયાત સાથે અથવા ઉપરોક્ત માલ સાથે કોઈ લેવાદેવા નથી.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, બધું વિનોદ કુમાર

ડિડવાનિયા અને દીનદયાળ ડિડવાનિયાએ તેમના નામનો ઉપયોગ કરીને કર્યું હતું.બીજું નિવેદન ૨ ડિસેમ્બર, ૧૯૮૩ના રોજ આવકવેરાની કચેરી, મદ્રાસમાં નોંધાયેલું છે.આ નિવેદનમાં પણ તેમણે આ પેઢીના માલિક હોવાનો ઇનકાર કર્યો હતો.તેમણે ઉપરોક્ત માલની આયાત સાથેના કોઈપણ સંબંધને નકારી કાઢ્યો હતો અને જણાવ્યું હતું કે આ માલ પર તેમનો કોઈ દાવો નથી.ત્રીજું નિવેદન ૨૪ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૪ના રોજ તેમના સોગંદનામામાં સમાયેલું છે, જેમાં તેમણે ફરીથી એ જ વાતોનું પુનરાવર્તન કર્યું હતું.તેમણે કોઈ પણ વકીલને રોકેલાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને જણાવ્યું હતું કે તેમણે જે પણ સોગંદનામા પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા તે તમામ તેમના નોકરીદાતા, દિલ્હાનાસના કહેવા પર હતા.તેમણે જણાવ્યું હતું કે તેઓ ડિડવાનીઓના હાથમાં માત્ર એક લાચાર સાધન હતા અને તેઓએ તેમના નામે બધું જ કર્યું હતું અને કેટલાક પ્રસંગોએ બનાવટી બનાવટનો પણ આશરો લીધો હતો.

ભારત સંઘ વતી દાખલ કરાયેલા પ્રતિ-સોગંદનામામાં [રંજના ઝા, અવર સચિવ, નાણાં મંત્રાલય, મહેસૂલ વિભાગ, નવી દિલ્હી દ્વારા શપથ લીધા], એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે આ બાબતોમાં અરજદાર-અપીલકર્તા "પ્રહલાદ રાય અશોક કુમાર ગોયન્કા" છે, કે તે માત્ર એક પગારદાર કર્મચારી છે અને તેની પાસે વિવાદીત માલની આયાત કરવાના સાધનો નથી અને તેણે તેના નોકરીદાતા વિનોદ કુમાર દિડવાનિયાના કહેવા પર સંબંધિત કાગળો પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.ડિડવાનિયા દ્વારા કરવામાં

આવેલી છેતરપિંડીને ધ્યાનમાં રાખીને, એવું કહેવામાં આવે છે કે આવકવેરાના વિભાગે ભારતીય દંડ સંહિતા હેઠળ વિવિધ ગુનાઓ માટે લક્ષ્મી વિલાસ બેંકના કેટલાક અધિકારીઓ સાથે મળીને ડિડવાનિયા જૂથના સભ્યો સામે કાર્યવાહી કરવા માટે ૧૯૮૨ની સ્પેશ્યલ લીવ અરજી (સી) નંબર ૮૭૮૦ માં ૧૯૮૩ની સીએમપી નંબર ૨૭૨૯૯ દાખલ કરી હતી [જેને પછીથી ૧૯૮૪ની સિવિલ અપીલ નંબર ૧૬૯૩ તરીકે ફરીથી ક્રમાંકિત કરવામાં આવી હતી]. એવું પણ જણાવવામાં આવ્યું છે કે કારણદર્શક નોટિસ અનુસાર, એ.કુમારે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે તે ઇન્ડિયન સ્ટીલ કોર્પોરેશનનો માલિક નથી અને તે કોઈ પણ રીતે સંબંધિત આયાત સાથે સંકળાયેલો નથી. ઉપરોક્ત સોગંદનામાના જોડાણ-સીમાં એ.કુમાર વિરુદ્ધ કેટલાક વિભાગોના દાવાઓની વિગતો છે. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે આવકવેરાના વિભાગનો દાવો રૂ. ૧,૨૩,૮૬,૫૯૧/- ની રકમમાં છે.

મદ્રાસ પોર્ટ ટ્રસ્ટના વિદ્વાન વકીલ શ્રી બાલકૃષ્ણને જણાવ્યું હતું કે મદ્રાસ પોર્ટ ટ્રસ્ટ ડિમેન્ડ ચાર્જ માટે Rs. ૩૨,૭૨,૬૨૬/- ની રકમ મેળવવા માટે હકદાર છે. શ્રી એ.ટી.એમ. સંપથના, લક્ષ્મી વિલાસ બેંકના વિદ્વાન વકીલે જણાવ્યું કે બેંકે અશોક કુમાર ડિડવાનીના કસ્ટમ્સ ઓથોરિટીઝ અને આવકવેરાના વિભાગ સામે તેની બાકી રકમની વસૂલાત માટે દાવો દાખલ કર્યો છે.

શ્રી એન.ડી.ગર્ગ, મદ્રાસ એજન્સીઓ માટે વિદ્વાન વકીલ [હરાજમાં કહેવાતા આચાત કરેલા માલના ખરીદનાર] એ પણ ત્રણ બાબતો પર દાવો રજૂ કર્યો હતો, એટલે કે., (૧) તેમની બોલી સ્વીકાર્યા પછી, તેમણે વ્યાજનો એક ભાગ નિષ્ઠાપૂર્વક જમા કરાવ્યો હતો, પરંતુ વેચાણની પુષ્ટિ કરવામાં અને તેમને માલ પહોંચાડવામાં અતિશય વિલંબ થયો હતો.તે બંધ કરવામાં આવેલા સમયગાળા માટે કહેવાતા બાકી નાણાં પર વ્યાજ મેળવવા માટે હકદાર છે; (૨) કે તેને Rs.૫૨,૫૮૨/- ની રકમમાં ડિમરેજ ચાર્જ ચૂકવવા માટે મજબૂર કરવામાં આવ્યો હતો, જે તે ભરપાઈ કરવા માટે હકદાર છે; અને (૩) કે તેને રૂ. ૫,૪૭,૭૧૯ નો વેચાણ વેરો ચૂકવવા માટે મજબૂર કરવામાં આવ્યો હતો—જે તે ચૂકવવા માટે જવાબદાર નથી અને કઈ રકમ તેને પરત કરવી જોઈએ.

અમે પહેલા મદ્રાસ એજન્સીઓના દાવાને ધ્યાને લઈ શકીએ છીએ અમને નથી લાગતું કે કોઈપણ દાવા સ્વીકાર્ય છે.શ્રી એન.ડી.ગર્ગ અમને કહી શક્યા નહીં કે વિવાદીત માલ વેચાણ મુદ્દો અથવા ખરીદી મુદ્દો પર કરપાત્ર છે કે કેમ.તેઓ હરાજના વેચાણના નિયમો અને શરતોને પણ અમારા ધ્યાનમાં લાવી શક્યા ન હતા.તે આપણને સંતુષ્ટ કરી શક્યા નહીં કે વેચાણવેરાનો બોજ તેમના પર કેમ ન આવી શક્યો.આ સંજોગોમાં, વેચાણવેરાની ભરપાઈ માટેનો તેમનો દાવો નકારી કાઢવામાં આવે છે.અર્નેષ્ટના નાણાં પર વ્યાજ માટેનો તેમનો દાવો કાયદામાં પણ એટલો જ બિનટકાઉ છે.આ દાવા માટે કોઈ આધાર નથી.તે પણ સમજાવવામાં

આવ્યું નથી કે કયા સંજોગોમાં તેને ડિમરેજ ચાર્જ ચૂકવવા માટે મજબૂર કરવામાં આવ્યો હતો.તે મુજબ આ પક્ષ [મદ્રાસ એજન્સીઓ] નો દાવો નકારી કાઢવામાં આવ્યો છે.

જ્યાં સુધી લક્ષ્મી વિલાસ બેંક [એક અનુસૂચિત બેંક] ના દાવાની વાત છે, ત્યાં સુધી અમને ઉપરોક્ત દાવા પર કોઈ આદેશ પસાર કરવાનું કોઈ કારણ દેખાતું નથી.બેંકે પહેલેથી જ દાવો દાખલ કર્યો છે અને તેણે તે દાવામાં તેના અધિકારો નક્કી કરવા પડશે.બેંકના અધિકારીઓ સામે સાંઠગાંઠ અને છેતરપિંડીના આરોપો પણ છે, જેના પર પણ અમે કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરતા નથી.અમે બેંકના દાવાની જાળવણીક્ષમતા અથવા ગુણદોષ પર પણ કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરતા નથી.તે દાવામાં તેના અધિકારો નક્કી કરવાની જવાબદારી બેંકની છે.

જ્યાં સુધી મદ્રાસ પોર્ટ ટ્રસ્ટના દાવાની વાત છે, અમે આ દાવાને ન્યાયી અને યોગ્ય માનીએ છીએ.તદનુસાર, હવે સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા, મદ્રાસ પાસે પડેલી ઉપરોક્ત રકમ (આયાતી ચીજવસ્તુઓની હરાજીની વેચાણની આવક) માંથી મદ્રાસ પોર્ટ ટ્રસ્ટને રૂ.૩૨,૭૨,૬૨૬/- ની રકમ ચૂકવવામાં આવશે.

અમને આવકવેરાના વિભાગના દાવાને ન સ્વીકારવાનું કોઈ કારણ દેખાતું નથી.તદનુસાર, આકારણી વર્ષ ૧૯૮૨-૮૩ અને ૧૯૮૩-૮૪ માટે એ.કુમાર માંથી બાકી કરવેરાના દાવા માટે આવકવેરાના કમિશનર,

મદ્રાસને રૂ. ૧,૨૩,૮૬,૫૯૧/- ની રકમ ચૂકવવામાં આવશે.[ઉપરોક્ત આંકડો આવકવેરાના કમિશનર/નિરીક્ષણ સહાયક કમિશનર, સેન્ટ્રલ રેન્જ (I) અને કસ્ટમ્સના કલેક્ટર/કસ્ટમ્સના સહાયક કલેક્ટર/મૂલ્યાંકનકાર (એસ. આઈ. બી.) વચ્ચેની ચર્ચાના રેકૉર્ડમાંથી લેવામાં આવ્યો છે, જે ૨૪ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૯૬ના રોજ આ બાબતોમાં દાખલ કરવામાં આવેલા ભારત સંઘના સોગંદનામાના પરિશિષ્ટ-સી તરીકે જોડવામાં આવ્યો છે)બાકીની રકમ ભારતીય સ્ટેટ બેંક, મદ્રાસ પાસે ચાલુ રહેશે.

કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓ ઓક્ટોબર, ૧૯૮૨ની તારીખની કારણદર્શક નોટિસ અનુસાર તાત્કાલિક અંતિમ આદેશો પસાર કરવા માટે સ્વતંત્ર રહેશે.આ અદાલતના આદેશો હેઠળ આયાતી ચીજવસ્તુઓ વેચવામાં આવી છે તે હકીકત હોવા છતાં જમીના આદેશો પસાર કરવા માટે તેઓ હકકદાર રહેશે.જો કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓ આયાત કરેલા માલની જમીનો આદેશ આપે છે અને સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા, મુખ્ય શાખા, મદ્રાસ સમક્ષ જમીનો આદેશ રજૂ કરે છે, તો સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા, મદ્રાસ પાસે પડેલી બાકીની રકમ કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓને ચૂકવવામાં આવશે.

આ બાબતોની સુનાવણી દરમિયાન, અમને તે વિચિત્ર લાગ્યું કે લક્ષ્મી વિલાસ બેંકે એ.કુમાર વતી ધિરાણ પત્રો બહાર પાડવાનું પસંદ કર્યું, જે માત્ર ઓછા પગારવાળા કર્મચારી અને કોઈ સાધન વિનાની વ્યક્તિ હતી.આવકવેરાના વિભાગ દ્વારા આ મામલે બેંકના કેટલાક અધિકારીઓ

સામે સાંઠગાંઠ અને છેતરપિંડીના આક્ષેપો પણ કરવામાં આવ્યા છે.આ સંજોગોમાં, અમે શ્રી સંપતને વિનંતી કરી હતી કે બેંક દ્વારા એ.કુમાર ની તરફેણમાં કયા સંજોગોમાં ધિરાણ પત્રો જારી કરવામાં આવ્યા હતા.શ્રી સંપતે બેંકના ડેપ્યુટી જનરલ મેનેજર દ્વારા તેની નવી દિલ્લી શાખાના મેનેજર દ્વારા મોકલવામાં આવેલ નીચેનો ફેક્સ સંદેશ અમારી સમક્ષ મૂક્યો છે.ફેક્સ સંદેશ નીચે પ્રમાણે છે:

"સંદર્ભ:આર અને એલ/એલ/એલ/૮/૯૬-૯૭ તારીખ.

૦૮.૧૦.૧૯૯૬

ધ મેનેજર

નવી દિલ્લી શાખા

આરઈએફ:ભારતીય સ્ટીલ કોર્પોરેશન-સુપ્રીમ કોર્ટ કેસ

સંદર્ભ:તમારું ફેક્સ તા.૮.૧૦.૧૯૯૬.

એક ચાલુ ખાતું અને એલ. સી. ખોટી ઓળખ પર ૦૩.૦૨.૧૯૮૨ ના રોજ ખોલવામાં આવ્યું હતું અને એ.કુમાર વિનોદ કુમાર દિલ્લાનિયાના ભાઈ અનિલ કુમાર છે.

આ ખાતું વિનોદ કુમાર દિલ્લાનિયાએ શરૂ કર્યું હતું, જે તે સમયે અમારા ગ્રાહક હતા.

એલ. સી. ની બાંધધરી વિનોદ કુમાર ડિડવાનિયા અને દીનદયાળ ડિડવાનિયાએ આપી હતી.

એલ. સી. હેઠળ મળેલી ચીજવસ્તુઓ પણ વ્યવહાર માટેની જામીનગીરીઓ હતી.

ખાતું ખુલ્લું હતું અને એલ. સી. ને સામાન્ય રીતે લંબાવવામાં આવ્યું હતું અને એકમાત્ર ભૂલ જે વ્યક્તિની ઓળખ અંગે લાંબા સમયગાળા પછી જાણવા મળી હતી.

બેંકને ખબર નહોતી કે એ.કુમાર સિલોનની નાગરિકતા ધરાવતી એક અલગ વ્યક્તિ હતી.આ બાબત લાંબા સમય પછી જાણવા મળી હતી જ્યારે આઈ. ટી. સત્તાવાળાઓએ કાર્યવાહી કરી હતી.તે સમયે બાંહેધરી આપનારાઓ એક દિવસ શાખામાં આવ્યા અને બેંકના તેમના પરના વિશ્વાસનો દુરુપયોગ કરીને, ચકાસણીના બહાને ફાઈલ લીધી અને બાંહેધરી દસ્તાવેજો રદ કરી દીધા.

બેંકે માત્ર પ્રમાણિક કાર્યવાહી કરી હતી અને બેંકને ડિડવાનીસ દ્વારા કરવામાં આવેલી છેતરપિંડીની જાણ નહોતી.

અંતે બેંકને આયાત કરેલા માલની સુરક્ષા પર આધાર રાખવો પડે છે.

આયાત કરેલા માલના વેચાણમાંથી નોંધપાત્ર રકમ પ્રાપ્ત થઈ છે અને તે કોર્ટના આદેશ મુજબ બેંક ડિપોઝીટના રૂપમાં છે.

જો વધુ વિગતોની જરૂર હોય, તો તમે તમારા વકીલને વધુ સમય માટે પ્રાર્થના કરવા વિનંતી કરી શકો છો.

sd/ –

Dy.General વ્યવસ્થાપક "

આપણે એટલું જ કહી શકીએ કે, આ બાબત વિચિત્ર અને અસામાન્ય લાગે છે.જો કે, અમે જાતે આ પ્રશ્ન પર કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરી શકતા નથી કે શું બેંકે ધિરાણ પત્રો લંબાવવામાં વ્યવસાય જેવી ફેશનમાં કામ કર્યું છે કે નહીં.તે નિર્ણયની ભૂલ અથવા ઇરાદાપૂર્વકનું કૃત્ય હોઈ શકે છે.તે એક એવી બાબત છે જેની ભારતીય રિઝર્વ બેંકે તપાસ કરવી જોઈએ કારણ કે તેમાં થાપણદારોના નાણાંની ખોટ સામેલ છે.શ્રી સંપથે અમને જણાવ્યું હતું કે ભારતીય રિઝર્વ બેંક પહેલેથી જ આ બાબતની તપાસ કરી

રહી છે પરંતુ તે અમને ચોક્કસપણે કહી શક્યા નથી કે તપાસનો તબક્કો શું છે અને ભારતીય રિઝર્વ બેંક દ્વારા કયા આદેશો, જો કોઈ હોય તો, પસાર કરવામાં આવ્યા છે.તદનુસાર, અમે ભારતીય રિઝર્વ બેંકને વિનંતી કરીએ છીએ કે તેઓ તે બાબતમાં તપાસ કરે જો તેઓએ પહેલેથી જ તપાસ ન કરી હોય તો, અને તે નક્કી કરે કે આ બાબતમાં કોઈ અનિયમિતતા થઈ છે કે કેમ અને જો એમ હોય તો, તેના માટે જવાબદાર અધિકારીઓની ઓળખ કરો.જો તે શોધી કાઢે છે કે કોઈ અધિકારીએ તેમની સત્તાની બહાર અથવા બેંકના હિતની વિરુદ્ધ કામ કર્યું છે, તો તે બેંકના વ્યવસ્થાપનને તેમની સામે જરૂરી શિસ્તની કાર્યવાહી કરવા નિર્દેશ આપશે.

૧૯૮૪ની સિવિલ અપીલ નંબર૧૬૯૩ માં પ્રતિવાદીઓ નંબર ૨,૩ અને ૪ [નિરીક્ષણ નિયામક આઈ.એન.વી. મયૂર ભવન, નવી દિલ્હી, નિરીક્ષણ નાયબ નિયામક, મદ્રાસ અને શ્રી કે.સુંદરમ નિરીક્ષણ સહાયક નિયામક, મદ્રાસ] એ પેરા ૨૯માં નામ આપવામાં આવેલી વ્યક્તિઓ સામે ચોક્કસ નિર્દેશો માટે ૧૯૮૩ની સી.એમ.પી.નંબર૨૭૨૯૯ દાખલ કરી છે.અમારો અભિપ્રાય છે કે ન્યાયના હિતોની માંગ છે કે આપણે કથિત છેતરપિંડી, છળકપટ અને તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલા અન્ય ગુનાઓ માટે તેમની અથવા તેમાંથી કોઈની સામે કોઈ નિર્દેશ આપવાની જરૂર છે કે કેમ તે નક્કી કરવા માટે ઉપરોક્ત વ્યક્તિઓને સાંભળવી

જોઈએ.તદનુસાર, અમે ઉપરોક્ત સી. એમ. પી. માં નીચેની વ્યક્તિઓને નોટિસો જારી કરીએ છીએ.

"૧.શ્રી પ્રહલાદ રાય અશોક કુમાર ઉર્ફે પી.અશોક ઉર્ફે એ.કુમાર

૨. શ્રી વિનોદ કુમાર

૩. શ્રી અનિલ કુમાર

૪. શ્રી પવન કુમાર

૫. શ્રી દીન દયાલ

૬. શ્રી રામ ગોપાલ દિદવાનિયા "

૧૯૮૩ના સી. એમ. પી. નં.૨૭૨૯૯ માં અરજદારોએ વંચિત વ્યક્તિઓનું સરનામું રજૂ કર્યું પડશે.

અમે સી. એમ. પી. માં લક્ષ્મી વિલાસ બેંકના અધિકારીઓને નોટિસ જારી કરી રહ્યા નથી કારણ કે અમે પહેલેથી જ રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયાને તેમના વર્તનની તપાસ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો છે.

રિટ અરજીઓ અને દીવાની અપીલોનો ઉપરોક્ત નિર્દેશો સાથે નિકાલ કરવામાં આવે છે.

પ્રતિવાદીઓને નોટિસ આપ્યા પછી ૧૯૮૩ ના સી. એમ. પી. નં.૨૭૨૯૯ પોસ્ટ કરો.

એસ. એસ.

અરજીઓ અને અપીલોનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

*This judgment has been translated using AI Tool –
SUVAS.*

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.